

A Radnóti Miklós utáni nemzedék: „az újak”

Van egy magyar zsidó költő nemzedék, amely mindmáig rejtőzködik, jóformán teljesen ismeretlen. Pontosabban: befogadatlan. Radnótihoz hasonló halált haltak, s ők is „halálraítélten” járkáltak a kurta időben, amit az ítélet-végrehajtásig sorstalanságuk számukra juttatott. Ők örökre „újak” maradtak – az, hogy a *Száz év zsidó magyar költői* című, a pusztulás biztos tudatában a nyomot hagyás céljából kiadott antológia nevezte nemzedéküket. (Budapest, 1943.) Körükben kaszált a halál a leginkább, ugyanis elsősorban őket érintette a munkaszolgálat, a „mozgó veszthely” intézménye. Noha letettek már köteteket az asztalra, publikáltak a *Nyugatban*, *Szép Szóban*, *Magyar Csillagban*, *Korunkban*, azonban a zsidókat érő ki-rekesztés miatt recepciójuk nem történt meg, s szintén fiatalon gyilkolták meg őket, nem gondoskodhattak nevük és munkájuk megörökítéséről. Lehet, azért sem tudunk róluk, mert akik a recepciót elindíthatták és támogathatták volna – a családjuk vagy élettársuk is hasonló sorsra jutott a magyar holokauszt más fejezeteiben, a deportálások vagy a budapesti nagy embervadászat során.

Az ő költészetük egészét áthatotta a közeli halál biztos tudata. Ez magyarázható a fiatal kor érzékeny és előítélet-mentes pszichológiájával, de azzal is, hogy elejétől végéig a Horthy-kor zsidókat elutasító atmoszférájában szocializálódtak. Hozzájuk már nem értek el a reformkor reményteljes ígéretei vagy mítoszai, s csak hírből ismerték a Monarchia prosperitását és viszonylagos toleranciáját. A 20. század hatvanas éveiben – enigmatikus rejtett csatornákon – meg-megjelent egy-egy kötetük, de leginkább mint szocialista vagy antifasiszta antológiák szereplőiként oldódtak föl és mosódtak tovább a megsemmisülésbe. (*A történelem futószalagán. Antifasiszta lírai antológia*, Budapest, 1965.; „*Amíg szívéünk dobog ...*” *Válogatás a szocialista irodalomból, 1932–1944*, Budapest, 1975.)

E számunk versanyagát az örökre „újak” híradásaiból válogattuk. Arról a hírről tudósítanak, minden ún. történelmi adatokat és bizonyítékokat felülíró igazsággal, hogy milyen sorsot szánt nekik (nekünk) a rendszer, amelyben élniük és arról hírt adni adatott.

K. J.

